

Міжнародна міграційна правосуб'єктність людини: персонологічний вимір

Олег Володимирович Тарасов*

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
Харків, Україна

*e-mail: o.v.tarasov@nlu.edu.ua

Анотація

Статтю присвячено дослідженню правової природи та змісту міжнародної міграційної правосуб'єктності людини із застосуванням новітньої методології міжнародно-правової персонології. Актуальність проблематики дослідження полягає в необхідності застосування персонологічної методології до вивчення персонативної складової міжнародно-правової системи, особливо в умовах російської агресії, що створює небезпеку для життя українських біженців. Метою статті є визначення правової природи та змісту міжнародної міграційної правосуб'єктності людини із застосуванням новітньої методології міжнародно-правової персонології. Методологічну основу дослідження становлять міждисциплінарний і комплексний підходи, які дали змогу сформулювати концептуальні засади міжнародної міграційної правосуб'єктності людини з урахуванням сучасної доктрини та практики міжнародного права. У роботі використано низку загальнотеоретичних і спеціально-наукових методів: об'єктивності; діалектичний; історико-правовий; формально-логічний; спеціально-юридичний; системно-структурний; порівняльно-правовий; соціологічний; персоноцентристський метод було розроблено автором спеціально для дослідження проблем суб'єкта права взагалі і суб'єкта міжнародного права зокрема. Встановлено, що некоректний офіційний переклад 1948 року традиційної юридичної категорії «правова особистість» (legal personality) як «правосуб'єктність» (legal subjectivity) у статті 6 Загальної декларації прав людини призвів з методологічної точки зору до негативних наслідків у вітчизняних дослідженнях персонативної правової реальності. Наголошено, що предметом вивчення науковців частіше ставали правовий статус, права і обов'язки суб'єкта права, а не сама правова особистість. Дослідження окремих якісних характеристик правової особистості (наприклад, персоноздатності під широкою назвою «правоздатність» або негативної дієздатності у вузьких рамках лише деліктоздатності) мало фрагментарний, несистемний, категоріально розмитий характер. Лише з формуванням правової персонології як наукового напрямку відкрилися перспективи застосування адекватної персоноцентристської методології вивчення персонативної складової будь-якої правової системи. Персонологічний аналіз традиційної категорії «правоздатність» дав змогу виявити такі три виміри: 1) нормативний – здатність соціального актора

бути носієм правового статусу, володіти правами та нести обов'язки (правова нормоздатність); 2) персонативний – здатність соціального актора бути суб'єктом права, правовою особистістю, носієм персонативної правової форми фізичної, юридичної або суверенної особи (правова персоноздатність); 3) комунікативний – здатність соціального актора бути учасником правової комунікації, стороною правовідносин (правова комунікатоздатність). Зазначено, що подальше персонологічне дослідження міжнародного міграційного права виявило у людини наявність всіх ознак міжнародно-правової особистості, яка має відповідну галузеву персоноздатність і дієздатність на універсальному, регіональному та партикулярному рівнях. Водночас значна частина екологічних (кліматичних), техногенних і політичних мігрантів залишається поза увагою міжнародно-правового регулювання на універсальному рівні, де конвенційно закріплено досить вузьке поняття «біженець». На регіональному і, особливо, двосторонньому рівні існує небезпека порушення загальноновизнаних прав і основоположних свобод вимушених мігрантів під час прискореної процедури реадмісії, що потребує прискіпливої уваги науковців до цього досить нового інституту міжнародного міграційного права.

Ключові слова: правосуб'єктність; правова особистість; правоздатність; дієздатність; біженець; реадмісія.

Legal Personality in International Migration: the Personological Aspect

Oleh V. Tarasov*

Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine

*e-mail: o.v.tarasov@nlu.edu.ua

Abstract

The article examines the legal nature and content of legal subjectivity of international migrants using the cutting-edge methodology of international legal personology. The relevance of the research topic is the need to apply the personology methodology to the study of the personal component of the international legal system, especially in the context of Russian aggression which poses a threat to the lives of Ukrainian refugees. The purpose of the article is to determine the legal nature and content of international migration legal personality of a person using the latest methodology of international legal personology. The methodological basis of the study is an interdisciplinary and comprehensive approach which made it possible to formulate the conceptual framework of international migration legal personality of a person with due regard for the modern doctrine and practice of international law. The work uses a number of general theoretical and special scientific methods: objectivity; dialectical; historical and legal; formal and logical; special legal; systemic and structural; comparative legal; sociological; the person-centered method

was developed by the author specifically for the study of the problems of the subject of law in general and the subject of international law in particular. It posits that the 1948 mistranslation of the traditional legal concept of "legal personality" (person before the law) as "legal subjectivity" in Article 6 of the Universal Declaration of Human Rights has had negative methodological consequences for domestic studies of personative legal reality. In their research, the scholars typically focused on the legal status, rights and duties of the legal subject rather than legal personality per se. The study of specific qualitative traits of legal personality (such as personative capacity, under the umbrella term of "legal capacity", or negative capacity, in the narrow framework of criminal capacity) has been fragmentary, sporadic, and categorically vague. Only when legal personology cohered as an academic approach did it became possible to use an adequate person-centric methodology to study the personative element of any legal system. A personological analysis of the traditional concept of "legal capacity" identified three aspects: 1) normative: the capacity of a social actor to bear a legal status, possess rights and duties (normative capacity before the law); 2) personative: the capacity of a social actor to be a subject of law, a legal personality, a bearer of a personative legal form of a physical, legal or sovereign person (personative capacity before the law); 3) communicative: the capacity of a social actor to take part in legal communications, to be a party of legal relations (communicative capacity before the law). Further personological study of international migration law found that a person bears all the features of an international legal personality that possesses the corresponding sectoral personative capacity and active capacity at the universal, regional, and particular level. Meanwhile, a significant number of environmental (climate), anthropogenic and political migrants remain outside the purview of international legal regulation at the universal level, where they are conventionally referred to by the rather restrictive term "refugee". At the regional and especially at the bilateral level, there is a risk that the generally recognised rights and fundamental freedoms of forced migrants during accelerated readmission, which underscores the necessity of academic scrutiny of this relatively new institution of international migration law.

Keywords: legal subjectivity; legal personality; legal capacity; legal active capacity; refugee, readmission.

Вступ

Суб'єктний склад міжнародного права завжди був у центрі уваги міжнародно-правової практики починаючи з часів Стародавнього світу [1, с. 133–137] та залишається фундаментальною проблемою наукових досліджень, як мінімум, з часів Г. В. Лейбніца [2, с. 29–84]. Якщо у класичному міжнародному праві XIX – початку XX ст. превалювала етатистська концепція держави як єдино можливого суб'єкта міжнародного права, що ґрунтувалася на жорсткому позитивізмі, то після двох світових війн поступово відбувається доктринальне визнання широкого кола суб'єктів міжнародного права із використанням різноманітних методологічних підходів [3; 4; 5]. Результатом процесів деколонізації стало визнання міжнародної правосуб'єктності народів, які виборюють свою незалежність та представлені організаціями національно-визвольних рухів. Інституціоналізація міжнародних міжурядо-

вих організацій привела до формування нової галузі – права міжнародних організацій. Демократизація міжнародного права дала змогу субнаціональним територіальним одиницям (суб'єктам федерацій, автономіям, адміністративно-територіальним одиницям) проявити свою неоригінальну міжнародну правосуб'єктність, а також визнати важливу роль у міжнародному праві найрізноманітніших інститутів світового громадянського співтовариства у формі міжнародних неурядових організацій. Гуманізація міжнародно-правової системи поставила питання про визнання людини суб'єктом міжнародного права, що в кінцевому підсумку сприяло формуванню міжнародного права прав людини та міжнародного кримінального права як окремих галузей міжнародного права. Процеси глобалізації та, одночасно, локалізації міжнародного співтовариства призвели до системних змін у нормативній, персонативній та комунікативній структурі міжнародно-правової системи, що дає підстави говорити про фрагментацію міжнародного права. Кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризується розширенням джерел, суб'єктів та міжнародних правовідносин за участю фізичних та юридичних осіб [6; 7]. Однак еволюційний процес розвитку міжнародно-правової системи зазнає сьогодні негативного впливу російської агресії проти України [8].

Зокрема, вчинення міжнародних злочинів одним із постійних членів Ради Безпеки ООН, що є ядерною державою, ставить під сумнів усі досягнення сучасної цивілізації [9], зокрема визнання міжнародної правосуб'єктності людини як такої. У цьому контексті значно актуалізувалася проблематика міжнародного міграційного права, що пов'язане з мільйонами українських біженців, вимушених покинути рідні домівки та шукати безпечного життя за межами постійного місця проживання. За інформацією Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, станом на 29.08.2023 р. офіційно зафіксовано 6203300 українських біженців [10]. Проблема міжнародної міграційної правосуб'єктності людини постає для вітчизняної науки та практики, на жаль, у новому контексті збереження життя громадян та виживання самої політичної нації.

Мета статті полягає в тому, щоб визначити правову природу та зміст міжнародної міграційної правосуб'єктності людини із застосуванням новітньої методології міжнародно-правової персонології. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення кількох завдань: 1) розглянути якісні характеристики міжнародної правової особистості (international legal personality) крізь призму тривимірного підходу – нормативного, персонативного та комунікативного; 2) класифікувати правові компетентності, що характеризують дієздатність; 3) обґрунтувати наявність міжнародної міграційної правосуб'єктності у фізичної особи.

Огляд літератури

Міжнародна правосуб'єктність є традиційним предметом досліджень для вітчизняної (М. В. Буроменський [11], В. Г. Буткевич [12–13], О. В. Задорожній [14], Д. І. Кулеба [15], М. М. Микієвич [16], В. В. Мицик [17], Т. С. Цимбівський [18] та ін.) та іноземної (Ch. F. Amerasinghe [19], J. A. Barberis [20], A.-K. Lindblom [21], J. E. Nijman [22], (A. Orakhelashvili [23], K. Parlett [24], R. Portmann [25], I. Rossi [26], A. A. C. Trindade [27], R. Higgins [28], B. Cheng [29] та ін.) доктрини міжнародного права. Суб'єкти міжнародного міграційного права були у центрі уваги таких науковців, як G. Goodwin-Gill, J. McAdam, E. Dunlop [30], N. Coleman [31], J. Hathaway [32], М. В. Буроменський [33], О. А. Гончаренко [34], О. І. Котляр [35], С. М. Олійник [36], Н. П. Павлів-Самоїл [37], О. Р. Поєдинок [38], Ю. І. Римаренко [39] та ін. Однак як загальнотеоретичні, так і галузеві наукові розробки міжнародної правосуб'єктності у своїй основі мають нормологічну методологію (з тяжінням до етатизму), що не відповідає персонативній правовій природі предмета дослідження. У зв'язку з цим пропонується розглянути міжнародну міграційну правосуб'єктність людини з точки зору досягнень міжнародно-правової персонології.

Матеріали та методи

Матеріалами для дослідження слугували універсальні, регіональні та двосторонні міжнародні договори, резолюції міжнародних міжурядових організацій, підсумкові документи міжнародних конференцій, практика міжнародних судово-арбітражних органів тощо.

Методологічну основу роботи становлять міждисциплінарний і комплексний підходи, що дали змогу сформулювати концептуальні засади міжнародної міграційної правосуб'єктності людини з урахуванням сучасної доктрини та практики міжнародного права. У роботі використано низку загальнотеоретичних і спеціально-наукових методів: об'єктивності – для встановлення вірогідності й повноти інформації, що мала застосування у процесі дослідження; діалектичний – для дослідження розвитку концепції суб'єкта міжнародного права та встановлення його зв'язку з іншими правовими, соціальними і політичними явищами; історико-правовий – для дослідження еволюції інституту міжнародної правосуб'єктності та основних методологічних підходів до вивчення проблеми суб'єкта міжнародного права від Стародавніх часів до початку ХХІ ст.; формально-логічний – для визначення персонологічного поняттєво-категоріального ряду та подальшого його використання у більш складних формах мислення – судженнях та умовиводах, а також для розкриття правової природи суб'єкта міжнародного права; спеціально-юри-

дичний – для дослідження положень міжнародно-правових документів щодо міжнародної правосуб'єктності мігранта як суб'єкта міжнародного права; системно-структурний – для визначення системи загальної правової персонології, її місця у системі юридичних наук, значення загальної правової картини світу для дослідження міжнародної правосуб'єктності, для виявлення феноменів персонативної правової реальності; порівняльно-правовий – для з'ясування правової природи суб'єкта права взагалі та суб'єкта міжнародного права, суб'єкта міжнародного права та суб'єкта національного права, суб'єкта міжнародного публічного права та суб'єкта міжнародного приватного права, виокремлення нормативної, персонативної та комунікативної правової реальності, розроблення засад нормоцентристської, персоноцентристської й комунікатоцентристської методології, дослідження соціальних носіїв міжнародної правосуб'єктності та персонативних правових форм фізичної, юридичної і суверенної особи; соціологічний – для дослідження міжнародно-правової практики функціонування інституту міжнародної правосуб'єктності; персоноцентристський метод було розроблено автором спеціально для дослідження проблем суб'єкта права взагалі й суб'єкта міжнародного права зокрема.

Результати та обговорення

Правова природа правосуб'єктності з точки зору правової персонології

Категорія «правосуб'єктність» (англ. legal subjectivity) виникла у вітчизняному науковому обігу в період пізнього сталінізму під час офіційного перекладу тексту ст. 6 Загальної декларації прав людини 1948 р. [40]. Замість загальноживаного та однозначного терміна «правова особистість» (англ. legal personality) або правова особа (англ. legal person) було запропоновано юридичну «новомову», яка досі викликає дискусії у фахівців на пострадянському просторі. У світовій літературі категорія «legal subjectivity» використовується досить рідко як умовний термін (навіть із застосуванням лапок [41]), або як парна філософська категорія «суб'єктивне – об'єктивне» [42]. У другій половині ХХ ст. радянське правознавство мало можливість застосовувати буржуазні категорії «правова держава», «правова особистість», «верховенство права» не інакше, як із метою їх нищівної класової критики та доказування їх наукової неспроможності. Однак свого подальшого розвитку ця радянська «категоріальна творчість» не набула. Однопорядкові логічні категорії «правнонормативність» (здатність бути правовою нормою) та «правокомунікативність» (здатність бути правовою комунікацією, правовідношенням) не знайшли своїх прихильників. Проте некоректний переклад категорії «правова особистість» як «правосуб'єктність» досі має певний негативний вплив як на вітчизняну науку, так і практику.

У цьому контексті пропонується розглянути якісні характеристики міжнародної правової особистості (international legal personality) крізь призму тривимірного підходу – нормативного, персонативного та комунікативного. Нормативний підхід розглядає право як систему норм, персонативний – як систему суб'єктів права, правових персон, комунікативний – як систему правових комунікацій, правовідносин. Саме персонативний підхід є основою правової персонології як наукового напрямку, що досліджує персонативну правову реальність із використанням персоноцентристського методу [43, с. 89–181].

Так, традиційна категорія «правоздатність» має такі три виміри: 1) нормативний – здатність соціального актора бути носієм правового статусу, володіти правами та нести обов'язки (правова нормоздатність); 2) персонативний – здатність соціального актора бути суб'єктом права, правовою особистістю, носієм персонативної правової форми фізичної, юридичної або суверенної особи (правова персоноздатність); 3) комунікативний – здатність соціального актора бути учасником правової комунікації, стороною правовідносин (правова комунікатоздатність). Як бачимо, у разі застосування категорії «правосуб'єктність» відразу виникає методологічне питання – в якому значенні (нормативному, персонативному чи комунікативному) вона використовується дослідником? Наукова добросовісність вимагає однозначності у цьому питанні. У разі невизначеності, певної розмитості правової категорії уявляється логічним поставити питання про можливість відмови від неї у вітчизняній юриспруденції на користь більш чітких та адекватних категорій або надання їй іншого змісту, ніж ототожнення при перекладі із загальноживаною категорією «правова особистість».

У свою чергу, класична категорія «дієздатність» має такі три виміри: 1) нормативний – здатність правової особи своїми діями набувати та самостійно реалізовувати свій правовий статус (дієнормоздатність); 2) персонативний – здатність суб'єкта права своїми діями набувати та самостійно реалізувати свою правову особистість у персонативній правовій формі фізичної, юридичної або суверенної особи (дієперсоноздатність); 3) комунікативний – здатність правової особи самостійно вступати у правову комунікацію, своїми діями змінювати, припиняти або, за потреби, відновлювати її (дієкомунікатоздатність).

Дієздатність характеризується трьома групами правових компетентностей, що охоплюють усі наявні правові дієздатності в рамках конкретної правової системи.

Перша група правових компетентностей стосується *матеріальної* дієздатності. Зокрема, *позитивна* дієздатність охоплює здатність самостійно вчиняти

правомірні нормативні, персонативні та комунікативні дії з метою набуття та імплементації своїх прав і обов'язків, реалізації своєї правової особи та особистої участі у правовідносинах (матеріальна позитивна дієздатність). *Негативна* дієздатність охоплює персональну здатність вчиняти неправомірні дії з метою порушення своїх обов'язків, чужих прав і свобод, посягання на правову особистість постраждалої сторони, а також посягання на нормальне функціонування системи правовідносин (матеріальна негативна дієздатність або деліктоздатність).

Друга група правових компетентностей стосується *процесуальної* дієздатності. Так, *позитивна* дієздатність охоплює персональну здатність до самозахисту (контрзаходів) та колективної оборони (санкцій) з метою захисту свого правового статусу, своєї правової особистості та своєї участі у правовідносинах (санкційна позитивна дієздатність), а також особиста здатність звернутися до компетентного юрисдикційного органу як постраждала сторона з метою відновлення порушених прав і свобод, захисту правової особистості, відновлення нормального функціонування системи правових комунікацій та притягнення деліквента до юридичної відповідальності (процесуальна позитивна дієздатність). *Негативна* дієздатність охоплює персональну здатність підпадати під дію контрзаходів та санкцій за відмову добровільно припинити вчинення правопорушення, небажання відновити порушені права і свободи та понести юридичну відповідальність (санкційна негативна дієздатність), а також особисту здатність постати перед компетентним юрисдикційним органом як деліквент з метою притягнення до юридичної відповідальності за вчинення правопорушення (процесуальна негативна дієздатність, наприклад осудність).

Третя група правових компетентностей стосується репараційної дієздатності. Зокрема, *позитивна* дієздатність охоплює персональну здатність отримати у повному обсязі репарації від деліквента з метою поновлення правового статусу, відновлення правової особистості та відповідних правовідносин (репараційна позитивна дієздатність). *Негативна* дієздатність охоплює особисту здатність понести конкретний вид юридичної відповідальності (наприклад, пенітенціарна дієздатність) та персональну здатність надати в повному обсязі репарації постраждалій стороні (репараційна негативна дієздатність)

Безумовно, правову персоноздатність і дієздатність слід відрізнити від правових персонозможливості та дієможливості. Якщо перші дві категорії характеризують персонативні характеристики самої правової особистості, то дві останні категорії стосуються правової системи як навколишнього правового середовища, яке може сприяти або, навпаки, перешкоджати

правовій особистості у можливості реалізації її персонативних правових (діє)здатностей [44].

Так, у вітчизняній доктрині міжнародного права іноді все ще зберігається етатистський підхід, згідно з яким міжнародно-правова система взагалі не визнає людину як суб'єкта міжнародного права [45]. Уявляється, що формування у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. таких галузей, як міжнародне право прав людини та міжнародне кримінальне право, а ще раніше міжнародного гуманітарного права, включно з практикою різноманітних міжнародних юрисдикційних органів, що передбачають участь у відповідних процесах фізичних осіб, мало б узагалі зняти з обговорення це питання. Без людини будь-яке право існувати не може за визначенням. Прикладом цього є також міжнародне міграційне право.

Мігрант як суб'єкт міжнародного права

Слід зазначити, що міжнародно-правова особистість мігранта конституюється як персональними міжнародно-правовими (діє)здатностями, які ґрунтуються на природних психобіофізичних особливостях кожної людини, так і тими практичними міжнародно-правовими (діє)можливостями, що надаються міжнародно-правовою системою на універсальному, регіональному та партикулярному рівнях.

Універсальний рівень міжнародно-правової особистості мігранта визначається цілою низкою нормативних комплексів, правових режимів та юрисдикцій, що охоплюються міжнародним правом прав людини, міжнародним гуманітарним правом, міжнародним трудовим правом, правом міжнародних організацій тощо [46; 47]. Усе це значно ускладнює усвідомлення єдиної міжнародно-правової особистості мігранта, яка, на перший погляд, виглядає фрагментовано та роздроблено. Однак людина завжди виступає у правовій реальності як цілісна та неподільна правова особистість, яка може бути одночасно носієм різноманітних правових «масок» – фізичних осіб у національному (вітчизняному та іноземному) і в міжнародному праві, а в межах конкретної правової системи – фізичною особою публічного і приватного права, суб'єктом різноманітних галузей права тощо. В одній і тій самій правовій особистості може існувати безліч фізичних осіб. З нормативної точки зору це виявляється в різноманітності правових статусів, а з комунікативної – у багатоманітності правових комунікацій.

Крім того, важливе значення має самоідентифікація людини як фізичної особи, яка належить до певної категорії мігрантів. Уявляється, що базовим критерієм для класифікації мігрантів виступає добровільність або вимушеність міграції. Зазвичай, добровільна (міжнародна і внутрішня) міграція

(трудова, сімейна, освітня, наукова, туристична тощо), що ґрунтується на праві вільного пересування (ст. 13 Загальної декларації прав людини 1948 р. [40, ст. 13], ст. 12 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. [48, ст. 12] тощо), не викликає особливих проблем, безумовно, якщо не порушуються відповідні норми міжнародного і національного права. Тому наступним критерієм класифікації виступає поділ на легальну і нелегальну міграцію, кожна з яких розмежовується на задокументовану і недокументовану міграцію. При цьому йдеться саме про легальну або нелегальну міграцію як певну дію, а не про мігрантів, бо людина не може бути «легальною» або «нелегальною».

Класифікація вимушених мігрантів можлива за фактичними та юридичними підставами. Зокрема, міжнародне право чітко ідентифікує так званих «конвенційних» біженців, які охоплюються Конвенцією про статус біженців 1951 р. [49] і Протоколом щодо статусу біженців 1967 р. [50]), «мандатних» біженців, які підпадають під дію Статуту Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців 1950 р. [51], осіб, які шукають захисту (особи, які очікують на визнання їх з боку компетентного органу держави біженцями) [52] та осіб, які користуються міжнародним захистом (IV Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. [53]) тощо. Водночас потребують свого визнання на універсальному рівні фактичні вимушені мігранти, які формально не підпадають під визначення «біженець» у ст. 1 Конвенції 1951 р. [49] і Протоколу 1967 р. [50], але були вимушені покинути місця постійного проживання. Наприклад, екологічні, техногенні або політичні переселенці.

У рамках ООН, включно з Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців, Міжнародної організації міграції та інших інституцій приймається багато рекомендаційних документів, які звертають увагу на проблеми вимушених мігрантів, зокрема тих, які формально не вважаються конвенційними біженцями (Декларація про територіальний притулок 1967 р. [54], проект статей Комісії міжнародного права ООН «Вислання іноземців» 2014 р. [55], Нью-Йоркська декларація щодо біженців та мігрантів 2016 р. [56], Глобальний договір щодо біженців 2018 р. [57], Глобальний договір щодо безпечної, впорядкованої та систематичної міграції 2018 р. [58], Декларація щодо прогресу Форуму з розгляду проблем міжнародної міграції 2022 р. [59] тощо). Це дає надію, що в майбутньому рекомендаційні норми поступово набудуть юридично обов'язкового характеру.

Крім того, на регіональному рівні прийнято ряд міжнародних договорів, що розширили коло біженців порівняно з універсальним конвенційним рівнем.

Наприклад, Конвенція, що регулює конкретні аспекти проблем біженців в Африці, 1969 р. [60], Каракаська конвенція про дипломатичний притулок 1954 р. [61] тощо.

Однак міжнародно-правова дієздатність вимушеного мігранта на отримання притулку (ст. 14 Загальної декларації прав людини 1948 р. [40, ст. 14]) може стикнутися з відсутністю міжнародно-правової дієможливості отримати такий притулок. Праву пошуку притулку фізичної особи в міжнародному праві не кореспондує міжнародний обов'язок держави надати такий притулок [62, с. 169]. Держава, як суверенна правова особа, в рамках своєї міжнародно-правової міграційної дієздатності самостійно визначає порядок перетину свого державного кордону та надання притулку іноземцям. У разі відмови у наданні притулку вимушений мігрант має міжнародно-правову дієможливість продовжити подальші пошуки держави притулку. Але в цей момент можливе порушення прав вимушеного мігранта, якщо його примусово повернуть у державу, із якої він прибув, наприклад, на підставі міжнародної угоди про реадмісію.

Так, п. 1 ст. 5 Угоди між Кабінетом Міністрів України і Виконавчою владою Грузії про приймання і передачу осіб (реадмісію), які знаходяться на територіях держав незаконно, від 22.04.2003 р. зазначає: «Кожна із Сторін прийме громадян третіх держав чи осіб без громадянства, якщо буде доведено, що зазначені особи незаконно потрапили безпосередньо з території держави однієї Сторони на територію держави іншої Сторони. Якщо з моменту незаконного в'їзду такої особи на територію держави іншої Сторони пройшло не більш 48 (сорока восьми) годин, то Сторона, яка приймає, прийме зазначену особу без додаткових формальностей» [63, п. 1 ст. 5].

Уявляється, що 48 годин – це явно недостатній строк для розгляду справи про надання притулку та можливості апеляції у разі відмови надати такий притулок. Міжнародно-правова міграційна дієздатність фізичної особи щодо пошуку притулку має бути узгоджена з відповідною міжнародно-правовою дієможливістю в рамках міжнародно-правової системи, що відповідатиме міжнародно-правовим зобов'язанням держав у сфері захисту прав людини. Особливо це стосується повернення незадокументованого мігранта до держави з авторитарним або тоталітарним режимом. Достатньо навести приклад українсько-російської міжурядової угоди про реадмісію 2012 р. [64], дію якої було зупинено лише на дев'ятий рік російсько-української війни [65; 66].

Висновки

Некоректний офіційний переклад 1948 р. традиційної юридичної категорії «правова особистість» (*legal personality*) як «правосуб'єктність» (*legal*

subjectivity) у ст. 6 Загальної декларації прав людини призвів з методологічної точки зору до негативних наслідків у вітчизняних дослідженнях персонативної правової реальності. Предметом вивчення науковців частіше ставали правовий статус, права та обов'язки суб'єкта права, а не сама правова особистість. Дослідження окремих якісних характеристик правової особистості (наприклад, персоноздатності під широкою назвою «правоздатність» або негативної дієздатності у вузьких рамках лише деліктоздатності) мало фрагментарний, несистемний, категоріально розмитий характер. Лише з формуванням правової персонології як наукового напрямку відкрилися перспективи застосування адекватної персоноцентристської методології вивчення персонативної складової будь-якої правової системи.

Так, персонологічний аналіз традиційної категорії «правоздатність» дозволив виявити такі три виміри: 1) нормативний – здатність соціального актора бути носієм правового статусу, володіти правами та нести обов'язки (правова нормоздатність); 2) персонативний – здатність соціального актора бути суб'єктом права, правовою особистістю, носієм персонативної правової форми фізичної, юридичної або суверенної особи (правова персоноздатність); 3) комунікативний – здатність соціального актора бути учасником правової комунікації, стороною правовідносин (правова комунікатоздатність).

Застосування досягнень правової персонології до міжнародно-правової матерії дає змогу, серед іншого, подолати антропологічний нігілізм, який заперечує саму міжнародно-правову особистість людини. Зокрема, персонологічне дослідження міжнародного міграційного права виявило у людини наявність всіх ознак міжнародно-правової особистості, яка має відповідну галузеву персоноздатність і дієздатність на універсальному, регіональному та партикулярному рівнях. Водночас значна частина екологічних (кліматичних), техногенних і політичних мігрантів залишається поза увагою міжнародно-правового регулювання на універсальному рівні, де конвенційно закріплено досить вузьке поняття «біженець». Прийняття великої кількості міжнародних рекомендаційних норм дає надію на розуміння міжнародним співтовариством ситуації, що склалася, з її поступовим виправленням. На регіональному і, особливо, двосторонньому рівні існує небезпека порушення загально визнаних прав і основоположних свобод вимушених мігрантів під час прискореної процедури реадмісії, що потребує прискіпливої уваги науковців до цього досить нового інституту міжнародного міграційного права.

Рекомендації

Тривимірний підхід передбачає застосування принципу додатковості в дослідженні правової реальності та визнає рівнозначність нормативного, персона-

тивного й комунікативного розуміння права. У зв'язку з цим рекомендується вітчизняним дослідникам, нарівні з методологією правової нормології та комунікатології, активніше опановувати методологію правової персонології при вивченні саме персонативної складової будь-якої правової системи, тому що методологія має відповідати предмету дослідження.

Список використаних джерел

- [1] Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. 2-ге вид. Київ: Ліра-К, 2018. 412 с.
- [2] Nijman J. E. The Concept of International Legal Personality: An Inquiry into the History and Theory of International Law. The Hague: Asser press, 2004. xviii, 494 p.
- [3] Amerasinghe C. F. International Legal Personality Revisited. *Austrian Journal of Public International Law*. 1995. Vol. 47. P. 123–145.
- [4] Higgins R. The Participants in the International Legal System. *Recueil des cours Academie de Droit International de La Haye*. 1991. T. 23. P. 69–88.
- [5] Parlett K. The Individual in the International Legal System: Continuity and Change in International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. xlii, 413 p.
- [6] Ginsburg T. Democracies and International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. xvii, 329 p.
- [7] Meron T. The Humanization of International Law. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2006. xi, 551 p.
- [8] Українська Революція гідності, агресія РФ і міжнародне право / М. М. Антонович та ін. ; упоряд. і заг. ред. О. В. Задорожній ; Укр. асоц. міжнар. права. Київ : К.І.С., 2014. 1013 с.
- [9] Задорожній О. В. Порухення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права: монографія. Київ: К.І.С., 2015. 712 с.
- [10] UNHCR. The UN Refugee Agency. Operational Data Portal. Ukraine Refugee Situation. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 30.08.2023).
- [11] Буроменський М. В. Суб'єкти міжнародного права. *Міжнародне публічне право*: підручник: у 2 т. / В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін. ; за ред. В. В. Мицика. Харків: Право, 2019. Т. 1: Основи теорії. С. 62–88.
- [12] Буткевич В. Г. Генеза доктрини міжнародної правосуб'єктності індивіда. *Право України*. 2010. № 2. С. 44–54.
- [13] Буткевич В. Г. Суб'єкти міжнародного права. *Міжнародне право. Основи теорії*: підручник / за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002. С. 293–343.
- [14] Задорожній О. В. Генеза міжнародної правосуб'єктності України: монографія. Київ: К.І.С., 2014. 688 с.
- [15] Кулеба Д. І. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи. *Альманах міжнародного права*. 2010. Вип. 2. С. 70–83.
- [16] Микієвич М. М. До питання про міжнародну правосуб'єктність Європейського Союзу. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2000. Вип. 35. С. 66–68.
- [17] Мицик В. В. Питання про міжнародну правосуб'єктність фізичної особи. *Альманах міжнародного права*. 2010. Вип. 2. С. 25–36.
- [18] Цимбрівський Т. С. Концепція правосуб'єктності у сучасному міжнародному праві: загальнонотеретичні проблеми. *Юридичний журнал*. 2012. № 1. С. 21–25.

- [19] Amerasinghe C. F. Law of International Organizations: a Subject which needs Exploration and Analysis. *Globalization and International Organizations*. Ed. by Edward Kwakwa. Burlington: Ashgate, 2011. P. 27–39.
- [20] Barberis J. A. Nouvelles questions concernant la personnalité juridique internationale. *Recueil des cours Académie de Droit International de La Haye*. 1983. T. 179-I. P. 215–216.
- [21] Lindblom A.-K. Non-Governmental Organizations in International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. XXII, 559 p.
- [22] Nijman J. E. Non-State Actors and the International Rule of Law: Revisiting the ‘Realist Theory’ of International Legal Personality. *Non-State Actor Dynamics in International Law: From Law-takers to Law-makers* / ed. by M. Noortmann, C. Ryngaert. Aldershot: Ashgate, 2010. P. 91–124.
- [23] Orakhelashvili A. The Position of the Individual in International Law. *California Western International Law Journal*. 2001. Vol. 31. P. 241–276.
- [24] Parlett K. The PCIJ’s Opinion in Jurisdiction of the Courts of Danzig: Individual Rights under Treaties. *Journal of the History of International Law*. 2008. Vol. 10. P. 119–145.
- [25] Portmann R. Legal Personality in International Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. xxiv, 333 p.
- [26] Rossi I. Legal Status of Non-Governmental Organizations in International Law. Antwerp [etc.]: Intersentia, 2010. XXX, 427 p.
- [27] Trindade Antfônio Augusto Canzado. International Law for Humankind: towards a new «Jus gentium». Leiden ; Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2010. XIX, 726 p.
- [28] Higgins R. Conceptual Thinking about the Individual in International Law. *British Journal of International Studies*. 1978. Vol. 4. P. 1–19.
- [29] Cheng B. Introduction to Subjects of International Law. *International Law: Achievements and Prospects*. Ed. M. Bedjaoui. Dordrech: Martinus Nijhoff Publishers, 1991. P. 23–40.
- [30] Goodwin-Gill G., McAdam J., Dunlop E. The Refugee in International Law. Fourth ed. Oxford: Oxford University Press, 2021. 864 p.
- [31] Coleman N. European Readmission Policy: Third Country Interests and Refugee Rights. Leiden-Boston: BRILL, 2009. 395 p.
- [32] Hathaway J. The Rights of Refugees under International Law. Second ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2021. 1451 p.
- [33] Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців. Київ: Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, 2002. 160 с.
- [34] Гончаренко О. А. Статус біженця в міжнародному праві: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 163 с.
- [35] Котляр О. І. Місце інституту біженців у міжнародному праві. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 1/2. С. 131–136.
- [36] Олійник С. М. Міжнародно-правове регулювання реадмісії осіб: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 216 с.
- [37] Павлів-Самойл Н. П. Міграція кінця ХХ – початку ХХІ століття: філософсько-правове дослідження: монографія. Львів: Сполом, 2020. 520 с.
- [38] Поєдинок О. Р. Права біженців у контексті фрагментації міжнародного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 22 с.
- [39] Римаренко Ю. І. Міжнародне міграційне право : підручник. Київ : КНТ, 2007. 640 с.

- [40] A/RES/217 A (III). Universal Declaration of Human Rights. Resolution adopted by the General Assembly on 10 December 1948. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/043/88/PDF/NR004388.pdf?OpenElement> (дата звернення: 30.08.2023).
- [41] Pentikäinen M. Changing International 'Subjectivity' and Rights and Obligations Under International Law – Status of Corporations. *Utrecht Law Review*. 2012. Vol. 8, No. 1, P. 145–154. URL: <https://ssrn.com/abstract=1997168> (дата звернення: 30.08.2023).
- [42] Marcos H., Siddiqui N. A. The Mainstream and the Intersubjective in International Law: From Subjectivity to Imagination. *Direito Internacional em Expansão: Estado da Arte*. 2022. Vol. XXII. P. 156–173. URL: <https://ssrn.com/abstract=4241232> (дата звернення: 30.08.2023).
- [43] Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: монографія. Харків: Право, 2014. 512 с.
- [44] Тарасов О. В. Персоналогічний вимір динамічних змін міжнародного права. *Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку*: кол. монографія / наук. ред. В. Репецький, І. Земан, В. Гутник. Львів, Дрогобич : Коло, 2021. С. 75–88.
- [45] Мицик В. В. Фізичні особи в міжнародному праві. *Міжнародне публічне право: підручник*: у 2 т. / за ред. В. В. Мицика. Харків: Право, 2019. Т. 1: Основи теорії. С. 89–109.
- [46] Chetail V. *International Migration Law*. Oxford: Oxford University Press, 2019. 512 p.
- [47] Супруновський А. І. Міжнародно-правове регулювання міграційних процесів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 2. С. 107–111.
- [48] A/RES/2200 (XXI). International Covenant on Civil and Political Rights. Resolution adopted by the General Assembly on 16 December 1966. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/005/03/PDF/NR000503.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [49] Convention relating to the Status of Refugees. Signed at Geneva, on 28 July 1951. *United Nations, Treaty Series*. 1954. Vol. 189. No. 2545. P. 137–220. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/UNTS/Volume%20189/volume-189-I-2545-English.pdf> (last accessed: 30.08.2023).
- [50] Protocol relating to the Status of Refugees. Done at New York, on 31 January 1967. *United Nations, Treaty Series*. 1967. Vol. 606. No. 8791. P. 267–276. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20606/volume-606-I-8791-English.pdf> (last accessed: 30.08.2023).
- [51] A/RES/428 (V). Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees. Resolution adopted by the General Assembly on 14 December 1950. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/060/26/PDF/NR006026.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [52] Сорока І. О. Міжнародно-правовий статус осіб, що шукають притулку: дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2021. 199 с. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/764624/mod_resource/content/1/Диссертація%20Сорока%20І.А.%20%281%29.pdf (дата звернення: 30.08.2023).
- [53] Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева, 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 30.08.2023).

- [54] A/RES/2323 (XXII). Declaration on Territorial Asylum. Resolution adopted by the General Assembly on 14 December 1967. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/236/47/PDF/NR023647.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [55] A/69/10. Text of the draft articles on the expulsion of aliens. *Report of the International Law Commission. Sixty-sixth session (5 May-6 June and 7 July-8 August 2014). General Assembly. Official Records. Sixty-ninth session. Supplement No. 10*. New York: United Nations, 2014. P. 11–17. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/134/72/pdf/G1413472.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [56] A/RES/71/1. New York Declaration for Refugees and Migrants. Resolution adopted by the General Assembly on 19 September 2016. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/291/97/PDF/N1629197.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [57] A/RES/73/151. Office of the United Nations High Commissioner for Refugees. Resolution adopted by the General Assembly on 17 December 2018. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/446/08/PDF/N1844608.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [58] A/RES/73/195. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration 10.12.2018. Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2018. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/451/99/PDF/N1845199.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [59] A/RES/76/266. Progress Declaration of the International Migration Review Forum. Resolution adopted by the General Assembly on 7 June 2022. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/376/66/PDF/N2237666.pdf?OpenElement> (last accessed: 30.08.2023).
- [60] OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa. Concluded at Addis Ababa on 10 September 1969. *United Nations, Treaty Series*. 1976. Vol. 1001. No. 14691. P. 45–52. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201001/volume-1001-I-14691-English.pdf> (last accessed: 30.08.2023).
- [61] OAS Convention on diplomatic asylum. Concluded at Caracas on 28 March 1954. *United Nations, Treaty Series*. 1986. Vol. 1438. No. 24377. P. 104–125. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201438/volume-1438-I-24377-English.pdf> (last accessed: 30.08.2023).
- [62] Лаутерпахт Г. Загальна декларація прав людини (глава з книги Г. Лаутерпахта «Міжнародне право і права людини» (Лондон, 1950). *Світовий маніфест правового гуманізму. Загальна декларація прав людини як основа міжнародного та національного правозахисту*: монографія / за ред. проф. П. М. Рабіновича. Львів: БФ «Медицина і право», 2018. С. 151–174.
- [63] Угода між Кабінетом Міністрів України і Виконавчою владою Грузії про приймання і передачу осіб (реадмісію), які знаходяться на територіях держав незаконно від 22.04.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_050#Text (дата звернення: 30.08.2023).
- [64] Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реадмісію від 22.10.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_419#Text (дата звернення: 30.08.2023).

- [65] Про зупинення дії Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про реадмісію : проект закону від 23.08.2023 р. № 0219. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42596> (дата звернення: 30.08.2023).
- [66] Україна розірвала ще три угоди з рф. *UNN. Українські національні новини. Інформаційне агентство*. 24 серпня 2023 р. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2043266-ukrayina-rozirvala-sche-tri-ugodi-z-rf> (дата звернення: 30.08.2023).

References

- [1] Butkevych, O.V. (2018). *History of international law*. (2nd ed.). Kyiv: Lira-K.
- [2] Nijman, J.E. (2004). *The Concept of International Legal Personality: An Inquiry into the History and Theory of International Law*. The Hague: Asser press.
- [3] Amerasinghe, C.F. (1995). International Legal Personality Revisited. *Austrian Journal of Public International Law*, 47, 123-145.
- [4] Higgins, R. (1991). The Participants in the International Legal System. *Recueil des cours Academie de Droit International de La Haye*, 23, 69-88.
- [5] Parlett, K. (2011). *The Individual in the International Legal System: Continuity and Change in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [6] Ginsburg, T. (2021). *Democracies and International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [7] Meron, T. (2006). *The Humanization of International Law*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
- [8] Antonovych, M.M. et al. (2014). *Ukrainian Revolution of Dignity, Aggression of the Russian Federation and International Law*. O.V. Zadorozhnyi (Ed.). Kyiv: K.I.S.
- [9] Zadorozhnyi, O.V. (2015). *Violation of the Basic Principles of International Law by the Aggressive War of the Russian Federation Against Ukraine*. Kyiv: K.I.S.
- [10] UNHCR. The UN Refugee Agency. Operational Data Portal. Ukraine Refugee Situation. Retrieved from <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
- [11] Buromenskiy, M.V. (2019). Subjects of International Law. In V.V. Mytsyk, M.V. Buromenskiy, O.V. Butkevych et al. *International Public Law*. (2nd ed.; Vols. 1-2). Vol. 2: *Fundamentals of Theory*. V.V. Mytsik (Ed.). (pp. 62-88). Kharkiv: Pravo.
- [12] Butkevych, V.G. (2010). Genesis of the Doctrine of International Legal Personality of the Individual. *Law of Ukraine*, 2, 44-54.
- [13] Butkevych, V.G. (2002). Subjects of International Law. In *International Law. Fundamentals of Theory*. V.G. Butkevych (Ed.). (pp. 293-343). Kyiv: Lybid.
- [14] Zadorozhnyi, O.V. (2014). *Genesis of International Legal Personality of Ukraine*. Kyiv: K.I.S.
- [15] Kuleba, D.I. (2010). International Legal Personality: Theory and its Prospects. *Almanac of International Law*, 2, 70-83.
- [16] Mykivych, M.M. (2000). To the Question of the International Legal Personality of the European Union. *Bulletin of Lviv University. Legal series*, 35, 66-68.
- [17] Mytsyk V.V. (2010). The question of the international legal personality of a natural person. *Almanac of International Law*, 2, 25-36.
- [18] Tsymbrivskiy, T.S. (2012). The concept of legal personality in modern international law: general theoretical problems. *Legal Magazine*, 1, 21-25.
- [19] Amerasinghe, C.F. (2011). Law of International Organizations: a Subject which needs Exploration and Analysis. In *Globalization and International Organizations*. Edward Kwakwa (Ed.). (pp. 7-39). Burlington: Ashgate.

- [20] Barberis, J.A. (1983). Nouvelles questions concernant la personnalité juridique internationale. *Recueil des cours Académie de Droit International de La Haye*, 179-I, 215-216.
- [21] Lindblom, A.-K. (2005). *Non-Governmental Organizations in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [22] Nijman, J.E. (2010). Non-State Actors and the International Rule of Law: Revisiting the "Realist Theory" of International Legal Personality. *Non-State Actor Dynamics in International Law: From Law-takers to Law-makers*. M. Noortmann, C. Ryngaert (Eds.). (pp. 91-124). Aldershot: Ashgate.
- [23] Orakhelashvili, A. (2001). The Position of the Individual in International Law. *California Western International Law Journal*, 31, 241-276.
- [24] Parlett, K. (2008). The PCIJ's Opinion in Jurisdiction of the Courts of Danzig: Individual Rights under Treaties. *Journal of the History of International Law*, 10, 119-145.
- [25] Portmann, R. (2010). *Legal Personality in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [26] Rossi, I. (2010). *Legal Status of Non-Governmental Organizations in International Law*. Antwerp [etc.]: Intersentia.
- [27] Trindade, Antônio Augusto Canzado. (2010). *International Law for Humankind: towards a new "Jus gentium"*. Leiden; Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
- [28] Higgins, R. (1978). Conceptual Thinking about the Individual in International Law. *British Journal of International Studies*, 4, 1-19.
- [29] Cheng, B. (1991). Introduction to Subjects of International Law. In *International Law: Achievements and Prospects*. M. Bedjaoui (Ed.). (pp. 23-40). Dordrech: Martinus Nijhoff Publishers.
- [30] Goodwin-Gill, G., McAdam, J., & Dunlop, E. (2021). *The Refugee in International Law*. Fourth ed. Oxford: Oxford University Press.
- [31] Coleman, N. (2009). *European Readmission Policy: Third Country Interests and Refugee Rights*. Leiden-Boston: BRILL.
- [32] Hathaway, J. (2021). *The Rights of Refugees under International Law*. (2 ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- [33] Buromenskyi, M.V. (2002). *International protection of human rights and the rights of refugees*. Kyiv: Office of the UN High Commissioner for Refugees.
- [34] Goncharenko, O.A. (2005). *Status of a refugee in international law*. PhD Thesis. Kharkiv.
- [35] Kotlyar, O.I. (2016). The place of the refugee institution in international law. *Visegrad Journal on Human Rights*, 1/2, 131-136.
- [36] Oliynyk, S.M. (2019). *International legal regulation of readmission of persons*. PhD Thesis. Kyiv.
- [37] Pavliv-Samoil, N.P. (2020). *Migration of the late 20th – early 21st centuries: a philosophical and legal study*. Lviv: Spolom.
- [38] Poedynok, O.R. (2010). *The rights of refugees in the context of the fragmentation of international law*. PhD Thesis. Kyiv.
- [39] Rymarenko, Yu.I. (2007). *International Migration Law*. Kyiv: KNT.
- [40] A/RES/217 A (III). *Universal Declaration of Human Rights*. Resolution adopted by the General Assembly on 10 December 1948. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/043/88/PDF/NR004388.pdf?OpenElement>.
- [41] Pentikäinen, M. (2012). Changing International "Subjectivity" and Rights and Obligations Under International Law – Status of Corporations. *Utrecht Law Review*, 8(1), 145-154. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=1997168>.

- [42] Marcos, H., & Siddiqui, N.A. (2022). The Mainstream and the Intersubjective in International Law: From Subjectivity to Imagination. *Direito Internacional em Expansão: Estado da Arte*, XXII, 156-173. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=4241232>.
- [43] Tarasov, O.V. (2014). *Subject of international law: problems of modern theory*. Kharkiv: Pravo.
- [44] Tarasov, O.V. (2021). Personal dimension of dynamic changes in international law. In *International law in the world of dynamic changes: contours of the future international legal order*. V. Repetskyi, I. Zeman, & V. Gutnyk (Eds.). (pp. 75-88). Lviv, Drohobych: Kolo.
- [45] Mytsyk, V.V. (2019). *Natural persons in international law. International public law*. (Vols. 1-2); *Vol. 1: Fundamentals of Theory*. V.V. Mytsik (Ed.). (pp. 89-109). Kharkiv: Pravo.
- [46] Chetail, V. (2019). *International Migration Law*. Oxford: Oxford University Press.
- [47] Suprunovsky, A.I. (2022). International legal regulation of migration processes. *Actual problems of domestic jurisprudence*, 2, 107-111.
- [48] A/RES/2200 (XXI). *International Covenant on Civil and Political Rights*. Resolution adopted by the General Assembly on 16 December 1966. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/005/03/PDF/NR000503.pdf?OpenElement>.
- [49] Convention relating to the Status of Refugees. Signed at Geneva, on 28 July 1951. (1954). *United Nations, Treaty Series*, 189(2545), 137-220. Retrieved from <https://treaties.un.org/doc/publication/UNTS/Volume%20189/volume-189-I-2545-English.pdf>.
- [50] Protocol relating to the Status of Refugees. Done at New York, on 31 January 1967. (1967). *United Nations, Treaty Series*, 606(8791), 267-276. Retrieved from <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20606/volume-606-I-8791-English.pdf>.
- [51] A/RES/428 (V). *Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees*. Resolution adopted by the General Assembly on 14 December 1950. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/060/26/PDF/NR006026.pdf?OpenElement>.
- [52] Soroka, I.O. (2021). *International Legal Status of Asylum Seekers*. PhD Thesis. Odesa. Retrieved from https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/764624/mod_resource/content/1/Диссертация%20Сорока%20И.А.%20%281%29.pdf.
- [53] *Convention on the Protection of the Civilian Population in Time of War*. Geneva, August 12, 1949. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
- [54] A/RES/2323 (XXII). *Declaration on Territorial Asylum*. Resolution adopted by the General Assembly on 14 December 1967. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/236/47/PDF/NR023647.pdf?OpenElement>.
- [55] A/69/10. Text of the draft articles on the expulsion of aliens. *Report of the International Law Commission. Sixty-sixth session (5 May – 6 June and 7 July – 8 August 2014). General Assembly. Official Records. Sixty-ninth session. Supplement No. 10*. New York: United Nations, 2014. P. 11-17. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/134/72/pdf/G1413472.pdf?OpenElement>.
- [56] A/RES/71/1. *New York Declaration for Refugees and Migrants. Resolution adopted by the General Assembly on 19 September 2016*. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/291/97/PDF/N1629197.pdf?OpenElement>.

- [57] A/RES/73/151. *Office of the United Nations High Commissioner for Refugees*. Resolution adopted by the General Assembly on 17 December 2018. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/446/08/PDF/N1844608.pdf?OpenElement>.
- [58] A/RES/73/195. *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration 10.12.2018*. Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2018. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/451/99/PDF/N1845199.pdf?OpenElement>.
- [59] A/RES/76/266. *Progress Declaration of the International Migration Review Forum*. Resolution adopted by the General Assembly on 7 June 2022. Retrieved from <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/376/66/PDF/N2237666.pdf?OpenElement>.
- [60] OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa. Concluded at Addis Ababa on 10 September 1969. *United Nations, Treaty Series*. 1976. Vol. 1001. No. 14691. P. 45-52. Retrieved from <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201001/volume-1001-I-14691-English.pdf>.
- [61] OAS Convention on diplomatic asylum. Concluded at Caracas on 28 March 1954. *United Nations, Treaty Series*. 1986. Vol. 1438. No. 24377. P. 104-125. Retrieved from <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201438/volume-1438-I-24377-English.pdf>.
- [62] Lauterpacht, G. (2018). The Universal Declaration of Human Rights (chapter from the book by G. Lauterpacht "International Law and Human Rights" (London, 1950). In *The World Manifesto of Legal Humanism. The Universal Declaration of Human Rights as the Basis of International and National Human Rights Protection*. P.M. Rabinovych (Ed.) (pp. 151-174). Lviv: BF "Medicine and Law".
- [63] Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Executive Power of Georgia on the acceptance and transfer (readmission) of persons who are in the territories of states illegally dated April 22, 2003. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/268_050#Text.
- [64] Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Russian Federation on readmission dated October 22, 2013. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/643_419#Text.
- [65] On the suspension of the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Russian Federation on readmission: draft law dated August 23, 2023 No. 0219. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42596>.
- [66] Ukraine terminated three more agreements with the Russian Federation. (August 24, 2023) *UNN. Ukrainian national news. Information agency*. Retrieved from <https://www.unn.com.ua/uk/news/2043266-ukrayina-rozirvala-sche-tri-ugodi-z-rf>.

Олег Володимирович Тарасов

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

e-mail: o.v.tarasov@nlu.edu.ua

ORCID 0000-0002-9070-5965

Oleh V. Tarasov

Doctor of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Law
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine
e-mail: o.v.tarasov@nlu.edu.ua
ORCID 0000-0002-9070-5965

Рекомендоване цитування: Тарасов О. В. Міжнародна міграційна правосуб'єктність людини: персонологічний вимір. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 162. С. 218–238. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.287143>.

Suggested Citation: Tarasov, O.V. (2023). Legal Personality in International Migration: the Personological Aspect. *Problems of Legality*, 162, 218-238. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.162.287143>.

Статтю подано / Submitted: 30.08.2023
Доопрацьовано / Revised: 14.09.2023
Схвалено до друку / Accepted: 18.09.2023
Опубліковано / Published: 28.09.2023